

uton azt adta tudtára Oroszországnak, hogy nem újítja, miszerint egy esetleges háború alkalmával Kis-Ázsia is belevonassék a hadműveletek körébe. Ez az angol kívánság meglehetősen visszafogott szült Pétervárott ugy a katonai, mint a diplomáciai körökben. Az oroszok ugyanis azt tartják, hogy Anatólia Törökországnak legkevésbé védhető részét képezi, holott az európai Törökország s nevezetesen ennek Dunamenti része, Bulgária, kitűnő védelmi állapotba van helyezve. Az oroszok épen nem tartják valószínűtlennek azt, hogy egy orosz török háború esetén Kis-Ázsiában a törökországi örömenek mind fellázadnának és az orosz haderőhöz csatlakoznának. De másfelől arra is számít az orosz diplomácia, hogy Anglia épen attól való féltelmében, miszerint Oroszország Kis-Ázsia felől is támadni fog Törökország ellen, ráveendi ezt, hogy elfogadják és megadják az orosz részről követelt biztosítókat, — sőt esetleg, mint a „Pol. Corr.” pétervári levele mondja, tán még együtt működni (!) is fog Anglia Oroszországgal az európai Törökországban, csak hogy az orosz ne támadjon Ázsia felől is. — Az utóbbi időben sokszor lehetett olvasni híreket és tudósításokat arról, hogy Oroszország szövetségbe vonta Perzsiát is. Ugy látszik, a híreztetések nem voltak egészen alapatlanok, — legalább is tény, hogy Anglia most közelebb szövetséget kötött a khelati khánsággal, melynek éle az orosz-perzsa szövetség ellen van intézve.

Szerbia egész területéről már kivonultak a török csapatok.

Több téves nézet felvilágosítása végett a tanügy érdekében.

A „Nemere” f. évi 18-ik számában volt szerencsém Háromszék álláspontját jelezni szemben az alreáliskola nézettel; de hogy a nézetek még jobban tisztuljanak a közönség előtt, nem tartom feleslegesnek folyó év március 6-án tartott közigazgatási bizottság elébe terjesztett s a nagyméltósági vallás és oktatásügyi miniszterium által még múlt évben leküldött, a baróthi és sepsi-szentgyörgyi felső népiskolák érdeklő rendeletre adandó indítvány s arra vonatkozó pár téves nézethez hozzá szólni. Megkivánja ezt Háromszék jóvája, s meg a „Nemere” hasábján valódi szakértelemmel szerkesztett közgazdasági fejtegetések, melyek híven tárják előnkbe vidékünk folytonos szegénységét s jövő tönkretűnését; de a nézetek szétszórói úgy látszik figyelembe sem veszik ezeket, mint sarkpontokat, melyekre alapítani lehet csak, ha egy szakiskolát felállítani vagy eltávolítani haját az ember.

A jelzett ministeri leirat csak is a körül forog, hogy mitűn a baróthi s sepsi-szentgyörgyi felső népiskolák jelen szervezőik mellett nem felelnek meg a hozzájuk kötött várakozásnak, ki kell puhatólni és pótolni a hiányokat, s erről ténészek jelentés a nagyméltóság miniszteriumhoz.

Midőn pedig javításról, hiánypótlásról van szó, hivatalos jelentésben hall az ember iskolai eltűrlésről, új építményről, mely költség tekintetében úgy áll a pótláshoz, mint 1000:1-hez. Javaslatba hozatik ugyanis, hogy mitűn a baróthi felső népiskola népessége, az eddig elért eredmény nem üti meg nemcsak az egész évi kadást, de a miniszterium által nyújtott évi 4 ezer frt fizetést is, ezennel szüntetések be az iskola és helyébe állíttassék egy 6 osztályú községi iskola; midőn pedig a vidéken is a községi iskolák a törvényi rendelkezés szerint rendes községi iskolákká lesznek alakítva és alaposan képzett növendékeket adnak a felső népiskolának, akkor az ismét állíttassék vissza. Erre rövid válaszon a nagyméltóság vallás és oktatásügyi miniszter urnak múlt év november 9-én a képviselőházban, egy interpellációra tett nyilatkozata, mely így hangzik: „Igen könnyű egy intézetet felállítani, de megszüntetni rendkívül nehéz. A localis érdekek oly erősek, hogy ha tanintézetet megakarunk szüntetni, egész forradalom keletkezik, az aztán visszahangzik itt a képviselőházban is.”

Hogy a baróthi felső népiskolára vonatkozó javaslat céllenes, azt eléggé mutatja a jelzett ministeri leirat tartalma, mely csak az ottani hiányokat óhajja kipuhatólni, mire vonatkozólag a baróthi felső népiskolai tanító urak egy szakértelemmel készített emlékiratot terjesztettek be Háromszék megye tanfelügyelőséghez, a mi tulajdonképen legilletékesebb nézet a községet úgy tisztázásához, de miből a javaslatba egy árva szó sincs bele foglalva.

Tekintve Háromszék mező- és erdőgazdasági érdekeit a sepsi-szentgyörgyi gazdasági szakosztályal megfogott felső népiskolát illető passusa a javaslatnak oly ellentéte a józan logikának, hogy az iskola tekintélyét rontó téves nézetek jellemzésére szót találni nem is lehet.

Néptelemnek nevezni el egy oly iskolát, mely szűtlelésétől kezdve évenként folytonos szaporodásnak örvend; mely vizsgálva szakértő hallgatók tetszését és megelégedését nyerte ki minden alkalommal, mely arányba vette a több osztályú gymnasium, vagy bármely más rangú iskolákkal — tekintve 4 évi életpályáját — megkerülte pályatársait, melytől függ Háromszék anyagi felvirágzása, mit a népesség szaporodása mutat, megtagadni álláspontját, csekély képességgel illetni növendékeit, midőn a kibelől kibocsátott növendékek közül az udvarhelyi realtanoda 4-ik osztályában egyik első, másik pedig negyedik lett. A szakélykereszturi tanító képezésében ugyan ezen iskolából került növendék foglalta el az első helyet az 1875-ik évben az első tanfolyamban. Kolozsvári tanító-képezésében az első év végétől ezen iskola növendékei mindnyájan teljes ösztöndíjjal nyertek, oly eljárás, mit sem a közönség meg magasabb körök tetszésével nem fogadhatnak.

Az említett jellemzés után javaslatba hozatik az iskola megszüntetése, és állíttassék fel helyette egy polgári lítanoda német és franciay nyelvi tanítással, mint ha a szakély nép francia és németnyelvi tudományból élhetne több mint ezer év után! Sok ember tud és tudott hazánkban neméttel, de nem tudta azt, mi szántóföldjeink erejét s bércei helyeinéki fáját, mint azok legfőbb jövedelem ágát, megtartani volna, hogy az utóemzedék egy jövedelmező faipart kezdhesen jóléte valóstítására.

Tekintjük meg a szakférfiak nézeteit, ezek között Cseh Pál végzett erdőzést két közleményét a „Nemere” 16. és 17-ik számában, ki a többek közt így nyilatkozik a gelencei emberről: „A fűrészevető 15—20 cm. átmérőjű egy néhány tönknek csufolt boronája mellett, fűrészelője oldalához támaszkodva, s talán ömögében mea culpat rebegve szomoruan tekint fel a félelmesen kopár tetőre, mely alatt jókét időt látott fűrészalma fekszik.” Így szól tovább: „Nézetem szerint célszerű volna az erdőgazdaság alapelveit és a rendszeres erdőkezelésre s erdővédelemre vonatkozó rendszabályokat a népnevelés, párhuzamban a nemzet és erdőgazdasággal, tanítani, mint egy erkölcsi szabályt.”

Midőn a közönség köréből egy szakférfi óhajja azt, a mi már második éve foganatba van véve mindkét felső népiskolánál — az ismertetést lásd a „Nemere” múlt évi decembri számaiban — akkor a javaslat tapintatlan nézetek kíséretében egy polgári iskolát ajánl Sepsiszentgyörgyre a felső népiskola helyett, oly iskolát, melynek helye egy iparűző és kereskedelmi, nem pedig egy mező és erdőgazdasággal foglalkozó vidék és város, mely költség tekintetében a javaslat szerint közel 35—40 ezer forintba kerül.

A helyi viszonyok tanulmányozása szempontjából tessék még megtekinteni a „Nemere” f. év 9-ik számában a „Székely mivöldési és közigazgatási egylet”-nek a képviselőházhoz benyújtott környvét.

Hozzak-e még fel példákat? A vidéki lapok arra való, hogy helyi kérdéseket tisztázzanak; bele tettehát egy oszloai értelmes szakély embernek a háziipar-egyesület titkárához intézett egy új terjedelmű levelelől következő passust: „Székelyföld helységei közül Oszoda egyik, a mely naponta gyöngylt anyagi és szellemi vagyonaiban, s ha a hazában valahol övszer szükségkép alkalmazásába vétetik vagy vétetni szándékoztatik, ez a helység az, melynek ös lakóai minden jóra használható készségei mellett epedve várják azt. Idézi atyánkha ezen szomorú jelleggel bíró pár sort is:

Mégis rongyos, mégis éhes.
Közel áll az elvesztéshez.

Kérdem már most, hány községet találának még ilyen állapotban? Ezeket hiában traktáljuk francia nyelvvel, mert éhesen maradnak!

A mint látszik, meg volt az ok, mi a magas kormányt ilyféle szakiskolák felállítására vezette; meg van az ok, miért fenmaradásuk szükséges, s mégis akad nézet, mely támogatását megvonja tőlök. Tisztázuk csak a nézeteket!

Azt mondja az egyik nézet, különösen a szakosztályra vonatkozólag, hogy mit tudhat azon 14—15 éves gyermekek a gazdaságban előmozdítani csekély ismeretével, hiszen mindent efeled, míg a sor reá kerül. Kérdem a nézettől, tud-e esetet arra, hogy va-

laki ügyvédi irodát nyisson, míg az elmélet szabályainak gyakorlati alkalmazását egy praktikus egyén mellett sajátjává nem tette? Vagy bizza-e valaki ügyét ilyen egy oldalú egyénre? Így áll a dolog úgy a felsőbb mint alsóbb iskolákban végzett növendékekkel is; a növendékekben csak a csira van meg a helyes iránybani fejlődésre, csak idő és alkalom kell hogy életre vegyődhessen, ha korán kidugja orrát, a déronnal megcsipi. Ne tessék téveszteni szem elől, hogy kis tudósból lesz a nagy tudós, mint kis csirából a nagy cédrus; ki kicsiny korában alaposan nem kezd, abból csak tudósok lesz, mely végére elbukik. Bizonyára többet fogunk tudni ezek, mint a ki gymnasiumot s egyebet is át él, mégis az ákácmagot nem tudta elvetni utasítás nélkül!

A mi a szakosztály hivatását illeti, nem lehet attól oly széles működést várni, mint az némelyek előtt lebeg. Nézzük csak a nagyméltóságú vallás és közoktatásügyi miniszter ur nyilatkozatát a képviselőház előtt: „A gazdasági szakosztályal megfogott felső népiskolákat nem lehet ugyan teljes és tökéletes szakiskoláknak nevezni, mivel ezek az igazi gazdasági szakiskoláknak csak helypótlói. Azonban nálunk, hol a közönség még most nem igen hajlandó a valódi gazdasági szakiskolákat kellőleg méltányolni és hasznára fordítani, a gazdaság tanulmányának ügye iránti hajlam növekedésére, az afféle intézetek felhasználására szolgáló szükségézet megszüldítésére ily átmeneti módra és eszközre van szükség. A gazdasági szakoktatást, kivéve a felsőbb gazdasági intézetekhez csatolt egy pár földműves iskolát, még ezental is jó ideig a felső népiskolához kell csatolni mindaddig, míg néplünk azon hitre nem lehet téríteni, hogy a mezei gazdaság iskoláig épen úgy tanítani való tudomány, mint minden más egyéb tanulni való, melyet csupán a kézigazgatók látásából és utánzásából nem lehet alaposan megtanulni.”

A másik nézet ezen kérdést veti fel: „Mi jövedelem van a gazdaságból? Nem volt felelet rá, de én szükségesnek tartom felelet adni. Jól tudja mindnyájunk, hogy épen a volt és az baj néplünk életében, mert től folytán a legnagyobb rész megtudta s megtudja mondani gazdasága jövedelmét, mert öszel eladta terményeit s a számadást bezárta. Kérem szépen, a mi van, az nem vesz el, azt a számadás zárása fogja megmutatni, mikor az intézet csekély termése elárulva lesz tavasz folytán jobb árak természetében. Rendes gazda aratás előtt zárja számadásait.

Láthatjuk a fentebbiekből, hogy téves a javaslat s a melege sorokozott nézetek, niucs alapjuk sehol. Kíváncsn olyait, mi költséges, mi megsérti a helyi viszonyokat, mi csak pium desideriumnak való, midőn Sepsiszentgyörgy és vidéke az idő folyamában egy kereskedőhelyévé alakul át. Legnyak méltányosok mag kormányonyk tapintatos, jóakaró eljárása iránt; cselekedjünk a ministeri leirat szellemében; ne kockáztassuk néplünk jövőjét és szellemi tekintélyünket. A nyilvánosság elé van bocsátva a sepsi-szentgyörgyi felső népiskola tanítói karának nyilatkozata a magas leiratra, nézegezzük azt át; olvasgassuk el „Nemere” közgazdasági cikkeit s akkor teremtsünk, mit teremteni kell.

Sepsiszentgyörgy, 1877. márc. 12.

Bene József,
gazd. szakitanító.

Felekezeti népiskoláink némely községen a jelenkorban.

Az 1868. év 38. t. c. és az 1876. év 28. t.-cikk világo san körülírja, rendezi, módosítja az iskoláigyet; olyan szépen, olyan világo san meg van írva a papiroson, hogy a mikor elolvassa az ember, gyönyörűséggel telik el a lelke s észbe jut: Én istenem, ez is egy fogantyu az isten országának megalapítására, hogy jőjjön el mentől hamarabb, melyért annyiszor imádkozik az ember nyomorúságainak közepette.

A közoktatásügy a jelzett törvények alapján országos kormány felügyelet alatt van; már most csak legyenek erőlyes, buzgó, munkás egyének, akik megértessék a néppel a kor intő szavát, meg azokat a jó törvényeket, melyek az emberiség önlelte céljának boldogságát, virágzását rejtik magukban, de ehöz egyetértés, jó indulat kell egyik a másik iránt, aldozatkészség a közjóért, a közérkölyösségért, a közvallásosságért, a felebarát szeretetért, az istent teljes szívvel és lélekből imádlásért, továbbá bizni ömögünkben és a magas kormányban, kinek népe boldogsága szívén fekszik.

Eddigi népnevelésünk nagyon autonóm volt és az ma is részben. Hogy minő dicsőséget mutatunk s minő erőlyt és kedvet az iskoláztatásban a nép közt: tanuja a megalapított országos iskolai néplények foganatja. Egy része a népek a néplütők által annyira el van ijesztve és félrevezetve az iskolai törvényektől, hogy ha a jobb érzést szólni akar erről, halálos ellenségenek nézi a nép s ez nem is csoda a szegény néplől; hiszen ő a mostani iskoláztatási rendszerhez nem volt hozzászokva, de még az ezelőttiekhez sem. A mostani törvények szigoruan megkivánják iskoláztatását a tankölyezeteknek, a mostani iskola fantáziája több aldozatot, több tevékenységet követel a néplől, mint az eddigiek, ehöz pedig a mi autonóm iskolánkhoz szokott népl nem ragaszkodik, ezt inkább kedveli mint amazt, mert atyáskodó, élnező volt s az ma is, a népl igen természetes, ebben a sok kiadás s kevés bevétel világo san, inkább szereti azt az iskolát, a melyre nem kell sokat aldozni, fáradni, azt az iskolát, a hová szokás szerint becapja a szegény kis ártatlan gyereket az oktanal általnál alább világo san; mert mikor az oktanal állatokat csordába adja, így

önérzettel Bianka — úgy fogadom el, mint fejedelmi parancsot.

— És nem mint szerelmem legérthetőbb nyilatkozatát? — sottogja mellé ulve a doge.

— A szerelmem számomra nem e légkörben virul, monsignor, és ön érdemeltre pazarolja a nemes nagy szívének általam nagyra becsült szent érzelmét, hogy nem oszthatom és viszonozhatom, nem önhibám, de szívemé.

— S e szív egykor nem meglelthet jól érettem és nem tarthat-e méltónak szerelmére? Adjon próbaidőt, kívánjon bármint, lemondást, kinoztatást és bármily kinos fájdalmak árán megszerezzeni e kincset én üdvömnek tartom.

— A jövő, mely istené, nincs hatalomban; jelenem még enyém. A honleány, az alattvalónó kés életét aldozatul adni honáért és fejedelméért, kit nagyra becsül, de szívét és szerelmét el nem adja soha, — mond fölemelkedve helyéről Bianka, és Cornaro Katharinát fölkeresve, mindketten elhagyta a termet.

Tárogatók hirdetik már kora hajnal óta Zára tizenkét részében a mai lovagjéteket, és a hercegi vár tornayáról a két ország címerével és színeivel egy óriás lobogó leng; a magaslatról, melyen a vár diszlik, egy fényes menet indul lefelé. A júliusi nap hévét enyhíti még a reggeli hűs lég. A menet beláthatlan hosszu sora lassan ereszkedik le a széles uton, festői szép lovagok és lovagnók, mindeniknek nyeregszereszáma, urodalmakkal fölérő kincsalmaz, gyémánt, brilliant, safir, rubin, smaragd, türkissel behintve, forgók, melyek a fővegek, barettek díszét képezik, meés és szemkápáztatók; az ezeregy új tündérvilágát, a lovagkor renesans korszakát képviselik, a nap sugarai milliárdszor törnek meg e tünényeken. A nők uszályait messze lebegtetni az adriai tenger szele, mely eddig elhat; a szinpompa méltó a fényes, mesés lovagkorhoz, melyben történetünk játszik.

(Folytatás következik.)